

Hur orkar vi ge hopp till papperslösa?

Bengt Erik Ginsburg november 2017

Är det hopp vi ska ge?

Vilket/vilka konkret/a hopp är möjliga och meningsfulla?

Kan en önskan att ge hopp få negativa konsekvenser?

Vad händer med behandlaren som ger upp hoppet om att kunna ge hopp?

- Etik
 - En kompass i en filosofisk kontext
 - Universellt eller kulturspecifikt
 - Deklarationer och konventioner
 - Etik är tankar och en strävan
- Retorik
 - Polariserad argumentation i en politisk kontext
 - Det är för restriktivt vs det är för generöst
 - Ord utan faktiskt ansvar för konsekvenser
 - Nån-annan-ismen
- Praktik
 - Handlingar i en klinisk kontext
 - Golv, väggar och tak
 - Lojalitetskonflikter
 - Ansvar för konsekvenser
 - Civilkurage – empatisk olydnad

- Övergripande ideologiska frågor
 - Det offentliga ansvar
 - Den enskildes ansvar för att klara sin situation
- Empiriska problem
 - Evidens för vad som medför de bästa konsekvenserna
 - Vad är meningsfullt
- Etiskt problem/dilemma
 - Att inte göra "good enough"
 - Rädsla för repressalier om man gör gott
 - "Gränskonflikter"

Utanför det demokratiska rummet

- Minoritet utan röst, ingen talan
- Vistas eller inte vistas här
- Human rights i princip, social rights i viss mån, civil rights nej
- Talesmän, advocacy

Berättaren och lyssnaren

- Berättaren = en person som har en upplevd identitet som flykting och en tillskriven identitet som papperslös
- Lyssnaren = en vårdare/behandlare/terapeut

Berättarens strategier

- Livsberättelsen och tjänstemannen i asylmottagandet
 - Berättelsen är ett medel
 - Berättelsen är saklig och verklig
 - Berättelsen är konsekvent och trovärdig
- Livsberättelsen och terapeuten
 - Berättelsen är målet
 - Berättelsen är känslomässig och upplevd
 - Berättelsen är fragmentarisk och motsägelsefull

Det berättande jaget

- Trauma och tortyr kan leda till psykisk förintelse, det berättande jagets död
- Att få berätta, hitta eller återskapa sin berättelse är en del i läkningsprocessen
- Att lyssna aktivt, att bli berörd ger effekt
- Ett intyg eller utlåtande kan bli ett betydelsefullt kvitto på att berättelsen nått fram

Rätten till vård som inte kan anstå

- Begreppet **”rätt”** handlar ursprungligen om en kostnadskontroll, dvs huvudmannens rätt till ersättning och därmed också skyldigheter. För papperslösa finns inte denna rätt till ersättning, därför blir det också otydligare med skyldigheter för huvudmannen.
- **”Vård”** är en bedömning i en given konkret vårdssituation av vilka åtgärder, handlingar som är professionellt motiverade för att bota eller lindra ett lidande. Vad är psykiatriskt och vad kan/bör göras inom ramen för psykiatrin.
- **”Inte kan anstå”** är en konsekvensanalys med en tidsfaktor. Historiskt har rätten till vård gått från **”akuta livshotande tillstånd”** med tidsfaktorn timmar till dagens **”vård som inte kan anstå”** relaterat till väntetider i asylprocessen.

Vårdarens utmaningar

- Vårdaren bör alltid värna om den som söker vård, även den som har hamnat i en livssituation som papperslös
- Inte tappa professionalitet utan förvalta nya erfarenheter och bygga kompetens.
- Dra gränser för orimliga förväntningar
- Identitetskonflikter och patientsäkerhet

Den ”nakne” vårdaren

Vårdaren som improvisatör

Korta perspektiv – diskontinuitet

Oförutsägbarhet

Provisorier

Att veta vad man ska göra när man inte vet vad man ska göra

Vårdaren som gisslan inför suicidhot

Hot eller risk?

Utan hopp och full container:

Att lita på magen när man inte tror sina öron

Sekundär PTSD (?)

Vårdarens reaktioner

Paralellprocesser – maktlöshet, meningslöshet, misstänksamhet

Sorg, lidande, medlidande

Rädslor

Agressivitet, ilska

Skuld, skam

Offer

Befriare

Vårdarens ”rollista”

- Byråkrat
- Journalist
- Polis
- Präst
- Psykolog
- Lärare
- Vän

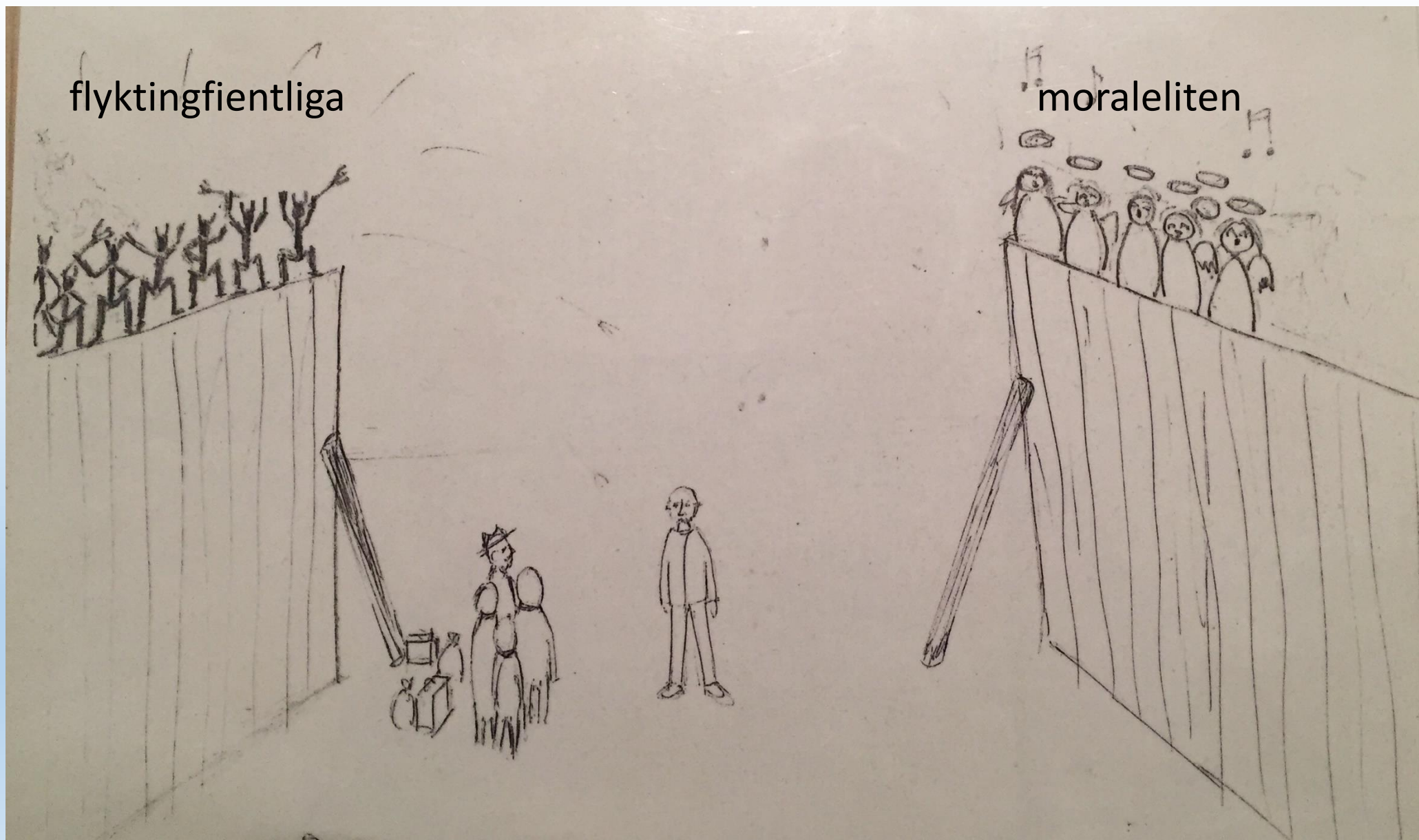
Mitt råd: Var kvar i det kliniska rummet

Vårdarens förhållningssätt

- Ifrågasättare
- Räddare
- Ställföreträdande hopp
- Container
- Problemövertagare

Mitt råd: skapa ett dialogfält, finn ett mandat och ett tema att arbeta med.

Ensam kan man vara rätt

Ett sluttande plan mot utmattning

- Mindre koncentrerad
- Mindre engagerad
- Mer cynisk
- Mer kategoriserande och negativ
- Energiförlust – olust
- Empatiutmattning

När välviljan blir destruktiv brinner eldsjälens upp!

- Alltför stor medkänsla leder till

- Alltför liten distans som leder till

- Fixering, fastlåsnig och förvirring som leder till

- Meningslöshet, maktlöshet och hjälplöshet som leder till

- Ilska och utbrändhet

Vårdarens svåra val

- Undvika allians kring falska hopp
- Uppmärksam på falska löften
- Bejaka och stödja i kris
- Inse när välviljan blir destruktiv

Vad gör att vårdaren blir

Tillfredsställd

- Om positiva kickar och arbetsglädje

Otillfredsställd

- Om tillkortakommanden och frustrationer

Att finna en mental termostat...

- För att hålla balans mellan för kyligt och för varmt behövs en mental termostat och en mental klimatmedvetenhet.
- Den klimatsmarte vet att hushålla med energin så att den gör optimal nytta.
- Om det är något klimat människan verkligen kan påverka redan på kort sikt så är det på det här området...